

Sholem Aleichem.

**Agenten: a shpas in eyn
akt.**

In : Ale verk, vol. 6.

Nyu York, 1937, c1921.

BIBLIOGRAPHIC RECORD TARGET
YIVO INSTITUTE FOR JEWISH RESEARCH

Master negative Storage Number Y-2005- 1909.20

Sholem Aleichem, 1859-1916.

Agenten: a shpas in eyn akt.

In : Komedyes. Spetsyele "Morgn-frayheyt" oysg.

Nyu York : Morgn-frayheyt, 1937, c1921.

Pp. 197-218.

Ale verk fun Sholem-Aleykhem ; 6

1. Yiddish drama.--lcsh

I. United States-New York-New York II. Sholem Aleichem, 1859-1916.
Works. 1937 ; 6.

ID : NXYH01-B20780
CALL #: /12427

CC: 9114 DCF: [HBR]

Reduction ratio

X10.0

אָנענטען

א שפּאַס אין איין אָקט.

געשריבען אין יאָהר 1905.

פערזאנען:

מנחם-מענדעל יקנהז. א יונגערמאן א קליינשטערמעלדיגער,
אנגעהאנגען אין א נייעם גארניטער, גאר-וואס פון דער גאדעל, מיט א נייעם
קאפעליש, וואס זיצט נים גוט אויפ'ן קאפ, און מיט א קאלנער, וואס
קוועטשט איהם ארויס די אויגען פון שטערן. אויפ'ן שוים האלט ער א
גאנץ גרויסען פארטפאל, אויך א נייעם.

מארק מאיסעוויטש לאמטערענשיסער.
א יונגערמאן א שטשאנאל. אויך מיט א גרויסען פארטפאל.

אקים איסאקאוויטש באקפיש. א געפאקטער פארשוין,
וואס האלט פון דער אכילה. אויך מיט א גרויסען פארטפאל.

לאזאר קאנסטאנטיןאוויטש טערקעלמייב.
א פארשוין מיט א גרויסער בארד און מיט א גרויסער משפחה: א ווייב
מיט עטליכע קינדער, איינס קלענער פונ'ם אנדערען.

פארשיידענע פארשוויגען, סטאטיסטען.

די געשיכטע קומט פאר אונטערוועגענעם, אין וואנאן דריטער קלאס.

[אין וואנאן. — אייניגע פארשווינען זיצען, אייניגע ליגען אויס
געצויגען, אייניגע שלאפען. — אויף די פאליצעס פעקלעך, טשע-
מארענט. — פארענט, איינער אליין אויף א באנק, נאעהנט צום
פענסטער, זיצט מנחם-מענדעל, באטראכט דעם נייעם גאר-
ניטער, רעדט צו זיך אליין].

ערשטע סצענע.

מנחם-מענדעל. אָנגעהאָן מיך אַ ביסעל — ווי אַ
חתן. אויסגעפּוצט — ווי אַ מויד. אַ חסרון — די הויזען אַ ביסעל
צו שמאָלדליך, און דער קאַלנער... אוי, דער קאַלנער! נאָר אויף
צו דערוואָרגען ווערען!... איך פּאָהר. איך ווייס, וואוהין איך
פּאָהר? „איהר וועט זיין, זאָגען זיי, אַ גוטער אַגענט. אייער
נאָמען אליין, זאָגען זיי, איז שוין גענוג! אַ ווערטעלע אויס-
צורעדען — מנחם-מענדעל יסנהא, וואָס מע קען איהם, זאָגען זיי,
ווי אַ בייווען שילינגער, אומעטום: אין יעהופּעץ, אין בויבעריק,
אין מאַזעפּעווקע, און וואו ניט? פּאָהרט, זאָגען זיי, צווישען
גייערע אידעלעך און זייט מצליח! שטראַפּירט, זאָגען זיי,
מענטשען פונ'ם טוידט"... שטראַפּירען מענטשען פונ'ם טוידט?
ווי אזוי נעמט מען דאָס און מע שטראַפּירט-אָפּ יענעם פונ'ם
טוידט? זאָל איך אזוי וויסען אַ בייווע וועטשערע. האָטש זיי
האָבען מיך געלעהרענט צוויי טאָג פּסדר הלכות-אַגענט, און
„אָוואַנס" האָט מען מיר אויך געגעבען, און דאָס איז דאָך דער
עיקר, מחמת אַלע אַגענטען נעמען אָוואַנסען. ס'זאָל ניט זיין קיין
אָוואַנסען, וואָלמען ניט געווען, זאָגען זיי, קיין אַגענטען... חוץ
לזה, האָבען זיי מיר אָנגעפּאַסט אַ פּולען פּאַרטפּעל מיט קאָנסטי-

טוציעס, מיין איך אינסטרומענטן, ווי אזוי איין אנענט איז זיך
נוהג בשעת שטראפירען יענעם פונ'ם טוידט. מע באדארף זיך
נעמען אקארשט צו די קאנסטיטוציעס, מיין איך אינסטרומענטן...
[עפענטאויף דעם פארטפאל און באקומט-ארויס א בריוועל]. א! מע זאל
דערמאנען משיח'ן — שיינה-שיינדעל'ס א בריוועל! ווי זאגט
די שווייגער מיינע: „אז מע זוכט א שער, געפינט מען א בעזים"...
מע דארף פון דעסמווענען ליינענען נאך א מאָל, וואָס שרייבט עפּים
מיין פלונית'טע, זאָל מאַרדך ימים זיין? במילא סקוטשנע אין
וואַנאָ, ניטאָ וואָס צו טהון. [לייענט דאָס בריוועל]. „לכבוד בעלי
היקר הנגיד החכם..." בקיצור... „מוהר"ר מנחם-מענדעל נ"י.
ערשטענס, קום איך דיר צו מעלדען, אז מיר זענען אלע גאָט צו
דאָנק אין בעסטען געזונט, געב גאָט דאָס נעמליכע פון דיר צו הערען
אויף ווייטער ניט ערגער..." [רייסט איבער]. דאָנקען השם יתברך,
וואָס האָטש געזונט. [לייענט ווייטער]. „צווייטענס, שרייב איך דיר,
זאָלסט אזוי פח האָבען, משומד איינער..." [רייסט איבער]. שוין!
זי הויבט שוין אן מיט איהרע ברכות!... [לייענט ווייטער]. „...זאָלסט
אזוי פח האָבען, משומד איינער, צו האַליען דאָרטען אין דער
קרענק, אין דעם וויסמען פינסטערען יעהופעץ, ברענען זאָל עס
מיט דיר אינאיינעם אויף איין פייער, ווי איך האָב אפילו פח צו
פלאָנטען מיט די פיס, אז בסך-הכל האָט מיר דער שענער דאָקטער
געהייסען ליגען — ליגען זאָל ער אויפ'ן בית-עולם מיט דיר אין
שכנות, ווי די מאַמע זאָגט..." [רייסט איבער]. אהא! די מאַמע
זאָגט!... [לייענט ווייטער]. „...ווי די מאַמע זאָגט, ס'זאָל אייך זיין
היימליכער אין די לאַנגע ווינטער-נעכט... נא דיר גאָר אזא שלאָק —
א נייע פרנסה האָט איהם גאָט צוגעשיקט, דעם ברויטגעבער מיינעם!
ער וועט שטראפירען מענטשען צום טוידט! וואָס הייסט דאָס,
מענדעל, דו וועסט שטראפירען מענטשען צום טוידט? פאר
וואָס?..." [רייסט איבער]. זי הויבט ניט אן צו פארשטעהן, וואָס
מע שרייבט איהר! [לייענט ווייטער]. „ביזט דאָך קלאָר משוגע —
משוגע מעגסט דו ווערען פאר אלע אירען און פאר אלע גוים,

להבדיל, ווי די מאַמע זאָגט..." [רייסט איבער]. זי איז שוין וויעדער
דאָ מיט דער מאַמע! [לייענט ווייטער]. „...ווי די מאַמע זאָגט: א
פערדעל, אז מע לאָזט דעם אָפּ די לייצעס, פאררייסט דאָס אויך
דעם ווידעל. קאָרנ, הייסט עס, וואָס דו האָסט איבערגעדריענט
אלע עבודה-זרות, געווען שוין וואָס אין דער קאָרט: א הענדלער —
א טענדלער, א מעקלער — א שמעקלער, א געהער — א דרעהער,
א שרכן — א ברחן, וואָס די גאנצע וועלט האָט מיט דיר צו טהון, —
באדארפט דו נאך אויספרובען האַנדלען מיט טוידטע לעבעדיגע
מתים, ווי זאָגט די מאַמע זאָל לעבען: וואָרט-וואָרט, ער וועט זיך
דיר שוין באלד פארשטעלען פאר איין אָם אויך ערגיץ אין פוילען!...
וואָלט ניט גלייכער געווען טויענט מאָל, זאָלסט, למשל, זיין אַצינד
אויף דער מלחמה מיט יאמפאָני..." [רייסט איבער]. יא, ס'פאָר-
שטעהט זיך! אָט פליה איד!... [לייענט ווייטער]. „...און קומען צו
פאָהרען אַהיים אין אזא שטאָנד, חלילה, ווי אונזער משה-וועל-וועל-
לוי-אברהם'ס איז געקומען, פינסטער איז מיר, אָהן הענט און אָהן
פיס און אָהן לייב און אָהן לעבען, ווי די מאַמע זאָגט: די קויל
ווייסט דען וועמען זי שיסט? ... געדענק זשע, מענדעל, איצטיגס
מאָל זאָג איך דיר מיט גוטען: ס'זאָל אויף דיר קומען א מהומה,
א שרפה, א מגפה..." [עס קומט-אריין אין וואַנאָ לאסטערענשיסער
מיט א גרויסען טשעמאָדאָ, זוכט איין אָרט אויף צו זעצען זיך].

צווייטע סצענע.

לאסטערענשיסער [רוסיש]. מאַזשנאָ ק'וואָס? *
מנחם-מענדעל [באהאלט דאָס בריוועל אין פארטפאל. אויך
רוסיש]. אָד! דליאַ טשעוואָ ניעט? ** [צו זיך]. א פיינער פארשוין
מיט א שענעם טשעמאָדאָ... אפשר וועט ער זיך לאָזען שמראָ-
פירען פונ'ם טוידט?

* מען מען צו אייך? — ** פאר וואָס ניט?

לא מ-ט-ע-ר-ע-נ-ש-י-ס-ע-ר [כאשטאט דעם טשעמאדאן, זעצט זיך
אזעק געבען מנחם-מנדלען. נעמט-ארויס א פאפיראס, רעדט רוסיש]. ניעט
לי או וואס אַנניא? * [צו זיך]. נאדא זאנדיראָוואט פאטשוואו —
א טאפ אין וואָגען...

מנחם-מ-ע-נ-ד-ע-ל. אד! דליא טשעוואָ ניעט? [ניט
איהם א שוועבעלע. רעדט צו זיך]. נאנץ גוט, וואס ער הויבט-אן אויף
צופריהער.

לא מ-ט-ע-ר-ע-נ-ש-י-ס-ע-ר [מראגט איהם אונטער א פאפיראס].
ניע אונגאדנאָ לי? ** [צו זיך]. א פאדחאָדיאָשטיש *** סופיעקט...
א פראַווינציאַל מיט א נייעם נאָרניטער... אפּשד וועט מען קאָנען
מיט איהם מאַכען א געשעפט? האַטש א קליין סטראַחאָווקעלע
אויף אויסשלאָגען די הוצאות...

מנחם-מ-ע-נ-ד-ע-ל [נעמט]. אד! דליא טשעוואָ ניעט?
[פארוויכערט, רעדט צו זיך]. זעהט-אויס, א גאנץ לייטישער מענטש.
ער וועט זיך, אם ירצה השם, געוויס פארשטראַפירען פונ'ם טוידט.
לא מ-ט-ע-ר-ע-נ-ש-י-ס-ע-ר [צו זיך]. מיט אזא חניאָק קאן
מען רעדען אויף אידיש. [הויבט אן רעדען אידיש]. א חיות צו פאָהרען
אין פּאָהן... נישט דאָס, וואָס אַמאָל! אז מען איז געפאָהרען מיט
דער פוהר, פלעגט מען זיך, ווי פאָנימאָיעטיע, **** שלעפען און
שלעפען.

מנחם-מ-ע-נ-ד-ע-ל [זאגט איהם נאד]. שלעפען און שלעפען
און שלעפען.

לא מ-ט-ע-ר-ע-נ-ש-י-ס-ע-ר. מען איז געווען אין גלות ביים
בעל-עגלה, בחומר ביד היוצר.

מנחם-מ-ע-נ-ד-ע-ל. בחומר ביד היוצר.

לא מ-ט-ע-ר-ע-נ-ש-י-ס-ע-ר. ער פלעגט אָנפאָקען א בויד מיט
פארשוניען פון כל מאמינים שהוא.

* האט איהר אפשר פייער? ** צי ווילט איהר ניט? *** א פא-
סענדער. **** איהר פארשטעהט?

מנחם-מ-ע-נ-ד-ע-ל. פון כל מאמינים שהוא.
לא מ-ט-ע-ר-ע-נ-ש-י-ס-ע-ר. אידען, און ווייבער, און א זעקעל
מעהל, און א חזן, און א ציעג, און א גלח...

מנחם-מ-ע-נ-ד-ע-ל. און א ציעג, און א גלח...
לא מ-ט-ע-ר-ע-נ-ש-י-ס-ע-ר. און אז מען איז געקומען פאָר-
ארויף, האָט ער געהייסען די פארשוניען, זיי זאָלען זיך מטריח זיין
אַראָפּנעהן, מע בעט אייך מחילה.

מנחם-מ-ע-נ-ד-ע-ל. מע בעט אייך מחילה.
לא מ-ט-ע-ר-ע-נ-ש-י-ס-ע-ר. און היינט בין איך מיר א פריץ.
זיין מיר, ווי פאָנימאָיעטיע, אין וואָנאָן און רייכער מיר א פאפיראָס,
אי ניקאָקיד!

מנחם-מ-ע-נ-ד-ע-ל. אי ניקאָקיד!
לא מ-ט-ע-ר-ע-נ-ש-י-ס-ע-ר. איין מעלה האָט נאָר געהאט
דאָס אַמאָליגע פאָהרען — מען איז געווען זיכער מיט'ן לעבען.
מע האָט נישט מורא געהאט, טאָמער חלילה איין אומגליק, א
קאטאָסטראָפּע, דאָס הייסט, טאָמער קעהרט מען זיך איבער, ווי פאָ-
נימאָיעטיע, און מע פליהט, ווי די האַלעשקעס, מיט'ן קאָפּ אַראָפּ.
מנחם-מ-ע-נ-ד-ע-ל. ווי די האַלעשקעס, מיט'ן קאָפּ אַראָפּ.
לא מ-ט-ע-ר-ע-נ-ש-י-ס-ע-ר. גוט, אז מען איז באַוואָהרענט
האַטש מיט עטליכע טויערנט קערבלעך אויף נאָכ'ן טוידט, דאָס
ווייב מיט די קינדער זאָלען חלילה ניט דארפּען, ווי פאָנימאָיעטיע,
געהן איבער די הייזער.

מנחם-מ-ע-נ-ד-ע-ל. איבער די הייזער... [צו זיך]. ער
געהט גלייך, ווי א גוט פערד...

לא מ-ט-ע-ר-ע-נ-ש-י-ס-ע-ר [צו זיך]. ער געהט דאָר מיר
נאד, ווי א לאַשעקעל! [הויד]. וואָרום כל זמן, פארשטעהט איהר
מיר, דאָס רעדעל דרעהט זיך, דרעהט זיך עס.

מנחם-מ-ע-נ-ד-ע-ל. דרעהט זיך עס.
לא מ-ט-ע-ר-ע-נ-ש-י-ס-ע-ר. און אז עס הערט זיך אויף צו
דרעהען, איז — סטאָפּ מאַשינאָ!

מנחם-מענדעל. סטאפ מאשינא!
 לאמטערענשיסער [צו זיד]. ער לאזט זיך פיהרען.
 מע דארף געהן מיט איהם גלייך צו דער שטאל. [הויד]. דער חסרון.
 וואס ניט יעדער קאן זיך באוואהרענען מיט געלט. היינטיגע
 הוצאות, ווי פאנימאיעטיע, מיט היינטיגע-ע-ע-ע...
 מנחם-מענדעל. מיט היינטיגע-ע-ע-ע...
 לאמטערענשיסער. איז האטש, פאקראיניע מיערע,
 א סטראחאוווקעלע.

מנחם-מענדעל. פאקראנעמיר, א סטראחאוווקעלע...
 [צו זיד]. ס'איז דאך טאקי עפיש נאך מן השמים, כלעבען!
 לאמטערענשיסער. איך האב מיך גראד דערמאנט
 אצינד, וואס ביי אונז האט זיך געטראפן א מעשה. איינער א
 געמיינער בעל-הבית, וואס האט אויף זיין לעבען ניט פארמאגט
 קיין טויענט קערבלעך, ווי פאנימאיעטיע, ניט אונגעקוקט קיין גאנץ
 צען התדערטער אין די אויגען, האט ער אבער שכל געהאט בא-
 צייטענס זיך פארסטראחירען אין עטליכע טויענט קארבען. איצט
 איז ער געשטארבען, פארהענדיג, ניט פאר אייך געדאכט, אין באהן,
 האט מען זיין ווייב אויסגעצאָהלט ביי אונז ניט לאנג פינף טויענט
 קארבען מעות מזומנים, אחת ואחת!
 מנחם-מענדעל. מעות מזומנים, אחת ואחת! פונקט
 דאס אייגענע, וואס ביי אונז. ביי אונז האט זיך אויך געטראפן
 אזא מעשה — ניט מיט פינף, נאך מיט צעהן טויענט קערבלעך.
 גאט זאל מיר אזוי העלפען בכל אשר אפנה!
 לאמטערענשיסער [אויסער זיד]. צעהן טויענט
 קארבען?

מנחם-מענדעל. צעהן טויענט קארבען.
 לאמטערענשיסער. וואס האבען זיי געטהאן מיט
 אזא סומע געלט?
 מנחם-מענדעל. וואס זאלען זיי טהון? זיי האבען
 געעפענט א קראם, א שארפע קראם!

לאמטערענשיסער. אזוי? נו? און זיי לייען
 עפיש געלט?

מנחם-מענדעל. נאך א מין לייען! מאסע ממון!
 לאמטערענשיסער [צו זיד]. איצט איז דער בעסטער
 מאמענט. מע דארף איהם נעמען אויפ'ן צימבעל. [הויד]. ניט
 שייך צו זאגען, מקנא זיין א געשטארבענעם; נאך אז מע דערמאנט
 זיך אן די לעבעדיגע, ווי פאנימאיעטיע... יעדער האט א ווייב און
 קינדער... [ויפצט]. איטליכער באדארף עס טהון...

מנחם-מענדעל [ויפצט]. הערסט דו, אט דאס שמועסט
 מען דאך! [צו זיד]. אט איצט איז די בעסטע צייט איהם נעמען
 אין חדר אריין.

לאמטערענשיסער [ויפצט]. אז וואויל איז דעם,
 וואס טהוט עס אפ באצייטענס.

מנחם-מענדעל [ויפצט]. ווער ס'האט שכל, דער
 פארהאפט פריהער, דער... און עס קאסט נאך ניט אזוי טייער.
 וואס קאסט עס דען?

לאמטערענשיסער [אויפגעלעבט]. עס ווענדט זיך אין
 די יאהרען. איך מיינ, אז מע קאן דאס אפמאכען דא טאקי?

מנחם-מענדעל [אויפגעלעבט]. פאר וואס ניט?

לאמטערענשיסער. א דאקטער קאן מען קריגען
 נאכדעם, צושטעלען א סווידיעטיעלסטווע, ווי פאנימאיעטיע...

מנחם-מענדעל. דאס איז די לעצטע ראנה דאס. דער
 עיקר איז די סומע.

לאמטערענשיסער [האפט זיך צום פארטמעל]. ניט די
 סומע איז דער עיקר, דער עיקר איז די יאהרען.

מנחם-מענדעל [האפט זיך צום פארטמעל]. געוויינטליך,
 די יאהרען. למשל, וויפיעל זענט איהר אלט?

לאמטערענשיסער. איך? וואס געהער זיך אן,
 וויפיעל איך בין אלט?

מנחם-מענדעל. וואָס הייסט, וואָס געהער זיך אָן?
 איהר זאָגט דאָך, אז דער עיקר איז די יאָהרען, זאָגט איהר דאָך!
 לאַמטערענשיסער. וואָס הייסט? איהר ווילט דען
 מיך פארשטראַפירען?

מנחם-מענדעל. וואָס דען? איהר ווילט מיך
 פארשטראַפירען?

לאַמטערענשיסער. איהר זענט דען אויך איין
 אנענט?

מנחם-מענדעל. נאָך אַ מין אנענט! אַ סופֿ-אנענט!
 לאַמטערענשיסער [שמעהט-אויף, ניט איהם די האַנט און
 שמעלט זיך פאר גאנץ העפליך, גאר מיט גדלות]. מאַרק מאַיסעיעוויטש
 לאַמטערענשיסער, אַקרוזשנאָי אנענט-אַקוויזיטאָר פון „עקוויטעבל“.
 מנחם-מענדעל [שמעהט-אויף און שמעלט זיך פאר גאנץ
 עלענאנט]. מנחם-מענדעל יקנהו, סופֿ-אנענט פון „יאַקיר“. [עס קומט
 אריין אין וואַנאָ באַקפיש מיט צוויי טשעמאַראַנעס און זוכט איין אַרט אויף
 צו זענען זיך].

דריטע סצענע.

באַקפיש. מאַזשנאָ?

לאַמטערענשיסער. פאַזשאַלויסטאָ*.

מנחם-מענדעל. פיזשאַלעמי!

באַקפיש [זעצט זיך אַקענען, צעלענט זיך מיט די טשעמאַראַנעס.

איין טשעמאַראַן בינדט ער אויף און נעמט-ארויס פון דארטען פלעשלעך מיט
 קעסטלעך מיט אלערליי פארבייסענס, שמעלט-אָוועק דעם צווייטען טשעמאַראַן
 פאפערליק, ווי אַ טישעל, און נעמט זיך צום אנבייסען]. אונטערעוועגענט,
 הערט איהר, איז גוט, אז מע פיהרט מיט זיך אלסדינג, וואָרום ניט
 אויף יעדער סטאַנציע קריגט מען וואָס מע דאַרף, און נישט אלס-
 דינג, וואָס מע גיט מיר, דאָס עס איך. איך האָב מורא פאר מיין

* ביטע.

מאָנען. דאָס הייסט, ס'איז חלילה ביי מיר ניט קיין קראַנקער
 מאָנען, הלואי ווייטער, נאָר איך האָב מורא, איך זאָל איהם ניט
 קאָלי מאַכען. דער מאָנען, הערט איהר, דאָס איז אַ קעסעל. הערט
 אויף חלילה דער קעסעל צו קאָכען, איז די גאַנצע מאַשינע אין דער
 ערד. [עפענט-אויף אַ פלעשעל און ניסט זיך אַן אַ כוסה]. לחיים, אידען,
 לאַמיר זיין געזונט. [ניסט אַן נאָך אַ כוסה און טראַנט-אונטער מנחם-מענדעלען].
 פאַרוואָס, זייט מוחל, דאָס דאָזיגע ביסעל. ס'איז מיינע איין
 אייגענע גאַסטאַקע אויף מאַראַנציענשאַלעכץ.

מנחם-מענדעל [צו זיך]. עפּים זעהר אַ ליעבהאַרצי-
 גער פאַרשוין. אפשר וואָלט מען איהם געקאָנט פאַרשטראַפירען
 פונ'ם טוידט? [הויך]. אַ דאַנק! גיט בעסער זיי. [ווייזט אַן אויף
 לאַמטערענשיסערען].

לאַמטערענשיסער. [צו זיך]. טרינקט. [צו מנחם-מענדעלען]. טרינקט,
 טרינקט. [צו זיך]. אַ פריינדליכער סוביעקט. מע קאָן איהם פאַר-
 סטראַפירען, אויסשלאָגען הוצאות...

באַקפיש [טרינקט נאָך אַ גלעזעל און טראַנט-אונטער לאַמטערענ-
 שיסערען]. פאַרוואָס, איך בעט אַיך, אַ ביסעל משקה און פאַרבייסט
 מיט די דאָזיגע סאַרדעלען. אויסגעצייכענטע סאַרדעלען. האָ?
 וואָס זאָגט איהר? גוטע סאַרדעלען? פרישע? איך לאָז מיך
 ניט אין וועג אריין אָהן סאַרדעלען. אַ קשיא אויף אַ מעשה, וואָס
 עס טרעפט זיך אין וועג. אין וועג דאַרף מען זיין געהיט מיט'ן
 עסען, וואָרום דאָס געזונט, הערט איהר, איז טייערער פון אלסדינג.
 [בינדט-אויף אַ פּעקעל דאַרע קישקע, עסט אַליין און גיט זיי]. האָט איהר
 שוין פאַרוואָס מיינע סאַרדעלען, מענט איהר שוין פאַרוואָס מין
 דאַרע קישקע אָודאי. האָט קיין מורא ניט, ס'איז אי פריש, אי פשר.
 איך, אז איך קוּף קישקע, קוּף איך ניט אַבי וואָסער קישקע. דאָס
 געזונט, הערט איהר, איז טייערער פון אלסדינג. וואָרום אז מע
 דערמאַנט זיך אינ'ם טוידט, איז מען ניט זיכער מיט'ן לעבען,
 ובפרט אז מע האָט אין דער היים אַ ווייב מיט צוויי קינדערלעך,
 צוויי אויגען אין קאָפּ.

לאַמטערענשיסער [עסט]. נישט מעהר, ווי צוויי?
מנחם-מענדעל. צוויי סך-הכל?
באקפיש [קיעט]. קארג? און טאמער חלילה מאכט מען
א שטארב?

לאַמטערענשיסער [עסט]. מיט אייער קאמפלעקציע?
מנחם-מענדעל [עסט]. קיין עין-הרע, מיט אייער
אויסזעהן?

באקפיש [קיעט]. קוקט נישט, וואס איך בין אזוי...
איך זאל מיר נישט אונטערהאלטען מיט'ן עסען, וואלט איך שוין —
ע-ה-ה-ה! [בינדט אויף נאך א פאקט]. אנו, פארזוכט נאך, זייט
מוחל, פון אט דעם גערויכערטען פלייש! ס'איז קאלט, נאך ס'איז
פריש. איך, אז איך קויף פלייש, קויף איך נישט אבי וואסער א
פלייש. פאר וואס נעמט איהר נישט קיין זויערע אונערקע? ס'איז
אתרוגים, נישט קיין אונערקעס. מיין ווייב זאל געזונט זיין, איידער
איך פאָהר-ארויס פון דער היים, אז זי הויבט מיר אן צו פאקען,
פאקט זי, און פאקט, און פאקט, און פאקט... נעמט, איך בעט
איך, צו גלעזלעך ווישניק. ס'איז אייגענער ווישניק, מיין ווייב'ס
מלאכה.

לאַמטערענשיסער [מרינקט]. א געטריי ווייב ביי
איך.

מנחם-מענדעל [מרינקט]. ביי אייך א ווייב א געטרייע.
באקפיש. א זעלטענהייט. איינע אין א גופערניע!
וואס ווייסט איהר?

לאַמטערענשיסער. נישט קיין ווייב איז דאס, ווי
פאנימאיעטיע, נאך עפּים איין אוצר!

מנחם-מענדעל. איין אוצר, נישט קיין ווייב!
באקפיש. וואס ווייסט איהר? וואס ווייסט איהר?
לאַמטערענשיסער [צו זיד]. אַנגעטראטען אויפ'ן
רעכטען אַרט... מיר דאכט, עס וועט געהן א גאנג... [הויד]. אזא
ווייב דארף מען שעצען.

מנחם-מענדעל [צו זיד]. ער געהט מיט איהם אויף
א דרד... [הויד]. אזא ווייב דארף מען האלטען בכבוד, אזא ווייב!
באקפיש [שיינט א מאראנז]. וואס ווייסט איהר? וואס
ווייסט איהר? נעמט, איך בעט אייך, א מאראנז. ס'איז גוטע
מאראנצען. אז איך געה קויפען מאראנצען, קויף איך נישט קיין
אבי וואסערע מאראנצען. דאס האט אויך זי איינגעפאקט מיר,
מיין ווייב מיין איך...

לאַמטערענשיסער [שיינט א מאראנז]. אזא ווייב, ווי
אייערע, טאָר מען נישט לאָזען אזוי, אָהן א שום באַוואָהרעניש, חלילה,
אויפ'ן ערגסטען פאל, טאָמער איין אומגליק, חס ושלום. ווי
פאנימאיעטיע? איך געה מיט דעם גאנג, אז וואָבשטשע א ווייב
באדארף מען באַוואָהרענען, און ווער שמועסט נאָך מיט קינדער,
און ווער שמועסט נאָך אזעלכע מענטשען ווי מיר, פאנימאיעטיע,
וועג-מענטשען...

מנחם-מענדעל [צו זיד]. ער מאכט דאס נאך נישט
שלעכט, כלעבען! [הויד]. מיר זענען דאך עפּים וועג-מענטשען,
זענען מיר!

באקפיש. איך געה אויך מיט דעם גאנג, אז א ווייב מוז
מען באַוואָהרענען, פארזיכערען האַטש מיט א קאפיטאל פון אזעלכע
צעהנטויענע קערפלעך. דערויף איז פארהאן נאך איין מיטעל.
לאַמטערענשיסער [אויפגעלעכט]. אפסטראחירען
וויך?

מנחם-מענדעל [אויפגעלעכט]. שטראפירען זיך פונ'ם
טוידט?

באקפיש. פון וואנען האט איהר געטראפּען, וואס איך
מיין? איהר האט ביי מיר ארויסגעריסען די ווערטער פונ'ם מויל!
לאַמטערענשיסער. דער שכל איז מחייב. וואָרום
מיט וואס דען קאנען אזעלכע מענטשען ווי מיר, פאנימאיעטיע,
באַוואָהרענען אונזערע ווייבער?

מנחם-מענדעל. א פראסטער שכל!

באקפיש. איהר זענט זעהר גערעכט. אז מע קאן צאָהלען
ביסלעכווייז, און קיין סך קאסט דאָס ניט... ווער פון אייך ביידען
וואָלט וועלען מאַכען דאָס עסק?

לאַמטער ערשיסער. [חאפט זיך צום פארטפּעל]. איד,
געוויינטליך. [קוקט אויף מנחם-מענדלען פון אויבען אראפ].
מנחם-מענדעל. [חאפט זיך צום פארטפּעל]. געוויינטליך,
איד.

באקפיש. ווילט איהר, הייסט דאָס, ביידע? מהכתיית,
נאך גלייכער. [בויגט זיך און נאכ'ן פארטפּעל]. אינ'ם דאָסטער, מיין
איד, וועט קיין מניעה ניט זיין.

לאַמטער ערשיסער. פונ'ם דאָסטער קאן מען נאָכ-
דעם צושטעלען אַ סווידיעטיעלסטווע. דער עיקר איז די יאָהרען.
מנחם-מענדעל. אַ פאפיער פונ'ם דאָסטער קאן מען
נאָכדעם צושטעלען. וויפיעל זענט איהר אַלט — אָט דאָס איז
דער עיקר.

באקפיש. איד?

לאַמטער ערשיסער. ווער דען?

מנחם-מענדעל. ווער זשע דען, איד?

באקפיש. וואָס הייסט? איהר האָט דאָך געוואָלט, אז
איד זאָל אייך אָפּ...

לאַמטער ערשיסער. איהר זאָלט אונז? מיר האָבען
געמיינט אייך!

מנחם-מענדעל. דאָס האָבען מיר אייך געמיינט!

באקפיש. איהר? מיך? איהר זענט דען אַנ...?

לאַמטער ערשיסער. פארשטעהט זיך, אַגענטען!
נו, און איהר?

מנחם-מענדעל. אַגענטען, געוויינטליך! און איהר
ווער זייט?

באקפיש. [שטעהט אויף, טרייסעלט זיך אַפּ פונ'ם עסען, ניט זיי
די האַנט]. איד האָב די עהרע מיר פאַרצושטעלען: אַקים איסאָ-
קאָוויטש באַקפיש, אינספּעקטאָר-אַרנאָניזאַטאָר פון „ניו-יאָרק“.

לאַמטער ערשיסער. אזוי? אַחינו אַתה! מאַרק
מאָיסעוויטש לאַמטער ערשיסער, אַגענט-אַקוויזיטאָר פון „עקווי-
טעבל“ [קוקט אויף מנחם-מענדלען פון אויבען אראפ].

מנחם-מענדעל. זענט איהר, הייסט דאָס, פון אונזערע
מענטשען טאַקיי? [עלעגאַנט]. מנחם-מענדעל יקנהו, סופּ-אַגענט
פון „יאָקיר“... [עס קומט אַריין אין וואַנאָ סערקעלמייב מיט זיין
געזינדעל, מיט אַ סך טשעמאַדאַנעס, פעקלעך, קוישלעך מיט פעטשיילעס. זוכט
איינ אַרט פאַר זיך און פאַר דער משפּחה].

פיערטע סצענע.

טערקעלמייב. מאַזשנאָ ק'וואַם?

באקפיש. איזוואָלטיע*.

לאַמטער ערשיסער. ס'אודאָוואָלסטוועס**.

מנחם-מענדעל. ספּרעדאָוואָלסטוועס. [דער נייער
פאַרשוין מיט דער משפּחה הויבט אַן זיך אויסזעצן מיט ווייב און קינדער און
אויסלעגען זיך מיט די פעקלעך. עס ווערט אַ סומעל, אַ האַרמירער. דער
שרייט: „מיטאָנ! מאַמע, מיטאָנ!“ דער וויל אַ טרונק. די מוטער קנאָסט
ניסלעך, לעגט די יאָדערען דעם קליינעם קינד אין מויל אַריין, און נאָר אַ קליין
קינד האַלט זי אויפ'ן שוים ביי דער ברוסט. די עלטערע שפּאַרען זיך צום
פענסטער, שטופּען אַפּ איינס דאָס אַנדערע מיט די עלענבויגען. דער פאַטער
איז זיי סכבד — וועמען אַ פאַטש, וועמען אַ שטורף און וועמען אַ פאַטילעמשינק].

באקפיש [צו זיך]. אַזאָ בעל-משפּחה וואָלט שוין געוויס
געמעגט זיין געסטראַחירט. [הויך]. נישט גוט מיט קינדער אין
וועג?

* ביטע. — ** מיט פאַרגעניגען.

ל א מ ט ע ר ע נ ש י ס ע ר [א זיד]. א פאדחאדיאשטשי
סוביעקט אויף צו סטראחירען זיך מיט די קינדער! ... [הויד]. אונ-
טערוועגענעם מיט קינדער איז, אפנים, שווער?
מ נ ח ס-מ ע נ ד ע ל [צו זיד]. אפשר וואלט זיך דער דאזי-
גער פארשוין פארשטראפירען פונ'ם טוירט אפשר? ... [הויד]. שווער,
אפנים, מיט קינדער אונטערוועגענעם?

ט ע ר ק ע ל ט ו י ב. שווער ווי דער טוירט!
ב א ק פ י ש. זוי זענען ביי אייך ציטעריג, ווייזט אויס?
ל א מ ט ע ר ע נ ש י ס ע ר. איהר באלעוועט זיי?
מ נ ח ס-מ ע נ ד ע ל. געבאלעוועטע ביי אייך?
ט ע ר ק ע ל ט ו י ב. [דערלעבט א שטייט דעם עלטערע, ער זאל
אפטרעטען פונ'ם פענסטער]. ניט אזוי ציטעריג, ווי טייער.
ב א ק פ י ש. פיינע קינדער ביי אייך.
ל א מ ט ע ר ע נ ש י ס ע ר. קיין עין-הרע, גערקאמענע,
פאנימאיעטיע.

מ נ ח ס-מ ע נ ד ע ל. גערקאמענע, קיין עין-הרע.
ט ע ר ק ע ל ט ו י ב. נישקשה. לערנען זעהר גוט. גוט
דערצויגען. דערציהונג — דאס איז דער עיקר. [רומפצו דעם עלטערען].
אבראש, קום נאך אהער! געב דעם דיאדי די האנט. נו, אבראש!
[אבראש וויל ניס געהן און באקומט א פאטש פונ'ם פענסטער]. זעהט איהר
אט-א-דעם פעמפיק? [ער ווייזט אויפ'ן צווייטען]. איז דאס א קאפ!
א גאון, זאג איך אייך! נאך א שיינעץ. אוי, א שיינעץ! מיט
איהם אויס'טענה'ן זיך, וועט ער אייך מאכען מיט דער בלאטע...
אט א יענס פארמורזשעט אינגעל זעהט איהר? — איין חכם!
הערט די מאמע מיט'ן קאטער. נאך פאר מיר האט מען א ביסעל
דרך-ארץ. דאס הייסט, מע וואלט מיר אויך ניט געהערט, האב
איך א קאנטשיק און שמייט, אוי, שמייט איך! ... קינדער, הערט
איהר, באדארף מען לעהרנען, דערציהען הייסט עס. דערציהונג —
דאס איז דער עיקר. זעהט איהר אט-א-דאס קליינע וועוויקעל,
וואס די מוטער האדעוועט איהם מיט ניסלעך? א פיסק! נאך

נישט אלט קיין פיער יאהר, און רעדט איטליכס ווארט, איטליכס
ווארט, ווי איין אלטער. דאווידקע! קום נאך אהער, דאווידקע!
[דאס קליינע וועוויקעל, וואס מע רופט דאס דאווידקע, וויל ניט אראפ פון דער
מוטער'ס הענט, דרעהט-אויס דעם קאפ צום פאטער]. זאג מיר, דאווידקע,
ווי אזוי רופט מען דיר? [דאווידקע ענטפערט: „טע-טע-טע“].
וויפיעל ביזט דו אלט, דאווידקע? [דאווידקע ענטפערט: „טע-טע-טע“].
[דאווידקע! זאג דער מאמע, זי זאל דיר געבען פאווידלע.
[דאווידקע דרעהט-אויס דעם קאפ צו דער מוטער: „טע-טע-טע“].
וואס זאגט איהר דערויף? איטליכס ווארט, איטליכס ווארט, ווי
איין אלטער!

ב א ק פ י ש [קוועלט]. צו אזעלכע קינדער באדארף מען א
סך האבען.

ל א מ ט ע ר ע נ ש י ס ע ר. מע דארף זיך צו זיי, פאנימא-
יעטיע, גוט אונטערנארטלעך.

מ נ ח ס-מ ע נ ד ע ל. גוט אונטערנארטלעך דארף מען זיך.
ט ע ר ק ע ל ט ו י ב. א חידוש א ביסעל! איהר זעהט
גרויע האר? [באווייזט אויף דער בארד]. נישטא נאך קיין פופצען
יאהר נאך דער חתונה.

ב א ק פ י ש [שאקעלט מיט'ן קאפ]. אי-אי-אי!
ל א מ ט ע ר ע נ ש י ס ע ר. קיין עין-הרע, אזא חברה!
מ נ ח ס-מ ע נ ד ע ל. אזא חברה, קיין עין-הרע!
ט ע ר ק ע ל ט ו י ב. אויסהאלטען, קליידען, שוכען, לעהרנען,
געבען דערציהונג! דערציהונג — דאס איז דער עיקר. דאס הייסט,
איך קלאג מיר נישט חלילה. דאנקען נאט, איך האב זעהר א פיינע
שמעלע, ארבייט מיר אויס מיינע עטליכע טויערע קערבלעך מיט
אט די צעהן פינגער. [באווייזט זיי די פינגער]. נאר אז איך מהו א
קוק אויף מיין געזינדעל, קיין עין-הרע, און עס קומט מיר אויף דער
מחשבה, טאמער חלילה, לאז גאט הימען, די שעה זאל נאך ניט זיין...
איהר פארשטעהט? כל זמן דער קאפ דיענט, און די הענט אר-
בייטען... איהר פארשטעהט?

באקפיש. א! מיר פארשטעהען דאס זעהר גוט. מיר זענען אויך סעמעניע מענטשען. מיר פיהלען דעם טעם, וואס הייסט צער גידול בנים.

לאמטערענשיסער. קינדער פארזארגען איז, פאגרי מאיעטיע, איינע פון די גרעסטע זאכען!

מנחם-מענדעל. א גרויסע זאך צו פארזארגען קינדער, פארזארגען!

טערקעלטויב. איך טענה דאס פסדר מיט מיין ווייב, און מיט אימליכען באזונדער, וואו איך קום, טענה איך דאס אייגענע: וואס וואלטען געטהאן אזעלכע מענטשען, ווי מיר, מיטעלמעסיגע, ס'זאל ניט זיין קיין מיטעל אויף צו...

באקפיש [חאפטאויס די ווערטער]. סטראחירען זיך? לאמטערענשיסער. פארסטראחירען זיך נאסלוטשא סמערטי?

מנחם-מענדעל. אפשטראפירען זיך פונ'ם טוידט? טערקעלטויב [אויפגעלעבט]. איך זעה אין אייך, אז איינער פארשטעהט דאס אלע זעהר גוט, און אז איינער זענט אלע גרייט אפמאכען דאס עסק? קאן איך אייך זאגען דערויף נאך א יישר בח — איינער טהוט א גוטע זאך.

באקפיש [שטארק אויפגעלעבט]. מיר טהוען דאס, וואס אונזער חוב הייסט אונז טהון.

לאמטערענשיסער. דאס, וואס דער סאָוועסט דיק-טירט אונז, פאגרימאיעטיע.

מנחם-מענדעל. מיר טהוען דאס על-פי יושר, טהוען מיר דאס.

טערקעלטויב. זאל אייך גאט העלפען, ווי איינער ווינשט אייך, איינער זאלט מאריך ימים ושנים זיין, גאט זאל אייך מחיה זיין, ווי איינער האט מיך מחיה געווען מיט מיין ווייב און קינדער; זיי קוקען נעבאך ארויס דערויף, איך בין דאך זייער איינציגער

שפייווער. [שלעפט ארויס א פארטפעל]. וויפיעל רעכענט איינער צו מאכען? למשל, אויף וואס פאר א סומע, הייסט עס?

באקפיש [נעמט זיך צום פארטפעל]. ווי קאנען מיר וויסען, וואס פאר א סומע?

לאמטערענשיסער [נעמט זיך צום פארטפעל]. מיר קאנען אייך, פאגרימאיעטיע, זאגען א דעה?

מנחם-מענדעל. שייך, מיר זאלען אייך זאגען דעות, מיר?

טערקעלטויב [דערשטוינט]. וואס הייסט, איינער מיר? איך וויל דאך אייך...

באקפיש [אויסער זיך]. איינער ווילט אונז מאכען דאס שפיעל?

לאמטערענשיסער. איינער ווילט אונז סטרא-חירען נאסלוטשא סמערטי?

מנחם-מענדעל. אפשטראפירען פונ'ם טוידט ווילט איינער? אונז?

טערקעלטויב. וואס דען? איינער — מיך? איינער זענט דען אויך אגענטען?

באקפיש. הא-הא-הא! פארשטעהט זיך, אגענטען. נו, און איינער?

לאמטערענשיסער. אגענטען, ווי פאגרימאיעטיע. און ווער זענט איינער?

מנחם-מענדעל. נאך א מין אגענטען! נו, און איינער?

טערקעלטויב [עלעגאנט]. לאזאר קאנסטאנטינאוויטש טערקעלטויב, גענעראל-אינספעקטאר און אגענט-ארגאניזאטאר פון „אורבען“.

באקפיש [עלעגאנט]. אקים איסאקאוויטש באקפיש, איינער-ספעקטאר-ארגאניזאטאר פון „ניו-ארק“.

לאַמטערענשיסער [עלענאנט]. מאַרק מאַיסעיעוויטש
לאַמטערענשיסער, אַקרוזשנאָי אַגענט-אַקוויזיטאָר, ווי פּאַנימאַיעטיע,
פון „עקוויטעבל“. [קוקט אויף מנחם-מענדלען מיט גרלות].
מנחם-מענדעל [עלענאנט]. און איד בין מנחם-מענדלע
יקנהו, בין איד, סוף-אַגענט פון „יאַקיר“. [אלע פיער נעבען זיך די
הענט, בייטען זיך מיט די קארטלעך. נאָר איין מנחם-מענדל טאַפּט זיך אין
אלע קעשענעם]. או-וואָ! ניטאָ נאָך ביי מיר קיין קארטלעך, ניטאָ!...
טערקעל טויב [ויפצט]. א שווערע פרנסה. האָ?
באַקפיש [ויפצט]. אוי, כקריעת ים-סוף! מע פאַהרט,
מע שמעקט, מע מיינט — טאַמער? ...
לאַמטערענשיסער [קוקט מיט גרלות אויף מנחם-מענדלען].
ווי פּאַנימאַיעטיע? עס וואָלט אפשר געווען נישקשה, עס זאָלען
ניט זיין אזוי פיעל אַגענטען. פּאַנימאַיעטיע, קאָנקורענציע...
מנחם-מענדעל. וואָס טויג מיר קאָנקורענציע-שמענציע?
זאָגט פראָסט אויף אידיש: מע ליגט אין דער ערד און מע באַקט
ביינעל.

פאַרהאַנג.